

Lena Endre: Öppningstal till Augustgalan 2023

Talare

Lena Endre
Konferencier

Datum

27 november 2023

Välkomna till Augustgalan 2023. Det här är nog första gången jag står på en scen och känner som att jag sitter i publiken. För här sitter ni, författare, och jag undrar om ni förstår på djupet hur viktiga ni är. Hur vi är beroende av er. Hur vi diskuterar det ni skriver, innehåll, dramaturgi, stil och språk, och hur det ni skriver rör om i våra liv.

Jag vill säga att ni är, med era berättelser, en del av det sammanhållande kittet i samhället. Det är kring era historier som människor samlar sig och utbyter tankar och känslor. Jag pratade under pandemin med John Caird, en engelsk teaterregissör, och han sa: ”Vi måste värna författarna. Leta med ljus och lykta efter nya. För det är de som går till historien. Alla vi andra glöms bort.”

Ja, och utan författare hade ju inte jag något jobb. Jag ska berätta att jag har själv försökt att skriva mina memoarer i ungefär tjugo år, och nu kommit fram till att det kommer absolut inte bli någonting. Dels för att jag tror inte att jag är så intresserad av att berätta om mitt liv, det görs bäst på teatern under skydd av en fiktiv karaktär, men framför allt, för att jag har läst så många bra författare och utvecklat grava lillebrorskomplex.

Vad vore livet utan berättelser om livet? Det som vi på teatern kan gestalta i kropp, och som dansare kan dansa, och som konstnärer kan måla, och som musiker kan ge toner, och film kan kombinera alltihop. Konsten i alla dess discipliner är ju vår gemensamma kultur, som för de flesta är levande varje dag. Det är där vi kan känna igen oss, var vi än kommer ifrån, vilken bakgrund vi än har, förstå varann, få nya insikter, fly, inte minst. Bara få lämna sig själv och kliva in i någon annans liv en liten stund. Jag tror att det gör oss mer empatiska, kanske inte så dömande. Klokare, kanske till och med visare.

För vi ser ju i dag hur konsten, journalistiken, utbildning och vetenskap mer och mer ifrågasätts över stora delar av världen. Inte minst i vårt land. Vem tjänar på

det? Vem vill det? Och varför? Det är frågor jag funderar på.

Men då ska vi hålla i tankarna att det faktiskt är tusenden, åter tusenden, som läser. Vi slukar böcker som era. Och det är därför vi är här i kväll. För att hylla er nominerade. Och med tanke på all litteratur som ges ut varje år, hoppas jag att ni som sitter här tar åt er äran och glädjen nu, av att vara nominerad.

Jag menar, med berättelser som den om Ina, Evelyn och Anastasia. Vem vill inte hänga med de systrarna? Och visst får man lust att fördjupa sig i filosofi ... att Moral inte är en fråga om tankar, utan om vilja och handling. Var och en kan väl önska sig ett uns av Zorns självuppskattning och geni. Tycker man om att bli rädd, och gärna läser deckare, så kan man tänka om, och läsa Sundsvallsoligarken, och bli skakad i grunden.

Att historia kan bli så vansinnigt spännande som i Landet utanför. Gör det till ett tjänstefel att inte använda den i historieundervisningen i skolan. Och tänk om alla bara kunde sträcka ut en hand till sina fiender och säga ”okej, vi är inte bästa vänner, men bästa ovänner”, som i Kompassens hjärta. När det kryllar av pissrättor, då är det skönt att ha vitsippor omkring sig. Och hämnden kan ju ändå vara lite ljuv, om det slutar bra.

Från Växtmagikern till Indianen via Konstnären, Tjuven, Prästen, Mördaren och Kanotisten. Sannerligen en samling Jävla karlar. Det kan man väl säga är en Studie i mänskligt beteende. Det enträgna arbete och nästintill omänskliga tålmod vi ser i Älskade bror ... jag säger bara, hatten av. Och nog är det skönt att bli av med gamla förutfattade meningar om vikingatiden. Var vi kommer ifrån och hur vi har rest och ständigt beblandat oss med andra folk. Visst vill man ta lilla Nadine i handen och springa ifrån alla Satansviskningar. Har man två vänner då, som Jack och Lonna, kan man sälla sig till de lyckliga hundägarna. Och tänk att Martin hittade sin far till slut i Kattjägarna. Vilka starka män och kvinnor det fanns i franska revolutionens spår. Salomon Maimon, Dorothea Mendelssohn-Veit-Schlegel, och Jehuda Leib Gordon, som skrev: ”Vakna mitt folk, hur länge ska du sova? Natten är förbi, solen bryter fram. Vakna, se dig omkring. Se vilken tid och plats det är.”

Tänk om parallella världar av fantasi och verklighet kunde få flyta ihop, som för Billy, Klas-Bertil och Kim i Presenten. Och visst måste man säga att det känns tryggt att vi alla bor inne i något slags hus, och slipper vara rädda för att bli

uppättna hela tiden som i Alla äter alla. Så har vi Frida och Emmy, två vänner i en landsbygd, modiga i De tar allt ifrån mig. Och så alla barndomens bilder och minnen som snurrar för Joel i Spindelbjörken. Tänk att ha en pappa som säger ”vi föds som original och dör som kopior”. Ja, det är nog bäst att vi kämpar för att komma ihåg vilka vi var som barn.

Med dessa ord vill jag nu välkomna vår kulturminister Parisa Liljestrand, som ska dela ut kvällens första pris, Lilla Augustpriset. Välkommen upp på scen, Parisa Liljestrand.

Taggar

2020-tal, 2023, Augustpriset, Kvinna

URI

<https://www.svenskatal.se/tale/lena-endre-oppningstal-till-augustgalan-2023>